

Text **Jefim Fištejn**

Nejasná zpráva o změně

Dnes se každé hospodské zvanění dříve nebo později stočí na potřebu změn. Měnit je třeba úplně všechno. Náčelník Evropské komise Portugalec José Barroso bouchá pěstí do stolu a chce mermomocí „nový globální světový řád“. Toho starého že už bylo dost. Ostatní politici mu připomínají, že už to navrhovali včera. Předpokládaný Bushův nástupce Barack Obama na setkání s farmáři v zapadlých koutech seká dlaní do vzduchu a vyjadřuje své pevné odhodlání zgruntu změnit nejenom samotnou Ameriku, ale celý svět. V mnoha duších zlatoústý charizmatik tím vzbuzuje obavy, že až se prodere k moci, budeme mít jeho globální tvořivost až po krk. Barack v Bílém domě se stane dalším projevem krize nejen instituce „tradičního“ politického vůdcovství v současném světě, nýbrž všech institucí tohoto světa šmahem.

Volání po vytvoření čehosi fakt nového a globálního se netýkají pouze finanční sféry. Za prohníly na dřeň se vyhláší celý systém mezinárodních vztahů, jak se utvořil po druhé světové válce, se všemi svými jaltskými a potsdamskými dohodami. Mnozí se výtka, že i studená válka skončila nějak šejdrem, s po-

středky jsou doslova napěchovány komentáři a úvahami vysloužilých autorit a mistrů burzovních spekulací. Jejich chytré rady jsou jedinou likviditou, jež není v deficitu. V naprosté většině případů se však jedná o opatření paliativního rázu, která nevybíhají příliš daleko za rámec již známých schémat a konvenčních způsobů. Jediné, co v těchto nápadech budí úctu, jsou počty nul v uváděných částkách. Avšak samotné pokusy zkřížit za použití nevídaných peněz keynesiánství s „chicagskou školou“ Milтона Friedmana nevygenerovaly zatím žádnou novou kvalitu lidské společnosti v nouzových podmínkách, kdy se před očima bortí doslova všechny známé a dobou osvědčené instituce.

A co když komplexní řešení, ten úprk dopředu, všemi toužebně přivolávaný a nenacházený, je třeba hledat netoliko ve sféře ekonomiky a financí, jako spíše v jiných oblastech – kultury, morálky, empatie? Co když lidstvo tentokrát zabředlo do další slepé uličky, z níž v minulosti vždy nacházelo východisko v ničivých válkách, na jejichž spáleništích později vznikaly nové civilizace a nový světový řád? U jednacích stolů mezinárodních kon-

ferencí, ať jsou jakkoli reprezentativní, takový nový řád nejde předjí-

Dennodenně se hraje hra bez pravidel...

rušením pro lidskou civilizaci obvyklých forem, ježto nebyly podepsány ani kapitulační akty, ani „mírové dohody“, ba nebyla ani stanovena pevná pravidla hry ve světě. Hraje se bez pravidel, což můžeme pozorovat dnes a denně.

Za mnohohlasným povykem se neskrývá kupodivu žádná jasně vyřčená myšlenka: co s tím a jak z toho ven? Nehlásí se překotně ani lídři schopní se pozvednout nad prohníla a zdiskreditovaná paradigmatata. Mimoděk si jeden vzpomene na dva roky starý Putinův bonmot o tom, že po smrti Mahátmy Gándhího doslova nemá s kým si pořádně popovídat. Zdá se, že to byl jeho nejjasnozřivější výrok. Veškerá moudrost končí u představy, že všichni pospolu by si měli sednout k jednacímu stolu a zevrubně probrat, jak by měl vypadat nový světový řád – ať již finanční nebo bezpečnostní. Dejme tomu, že si k tomu stolu usednou. O čem konkrétně budou u toho stolu mluvit? Zatím se pokusy o hašení finanční krize konaly v rozpětí mezi návrhy nalít do finančních institucí další miliardy a triliony, o nichž normální člověk netuší, kolik mají nul, a nápadem honem postátnit banky a jiné struktury celonárodního významu, jež ještě včera byly pokládány za pilíře volnotržního kapitalismu. Sdělovací pro-

mat, jak nelze naprogramovat průběh tsunami. Takové východisko s celou svou živelnou tvořivostí si lidstvo rovněž nemůže dovolit bez rizika totálního sebezničení. I přesto zůstává pocit, že domlouvat se je dnes třeba nikoli o přípustné délce splácení úvěrů anebo o účinnosti nástrojů použitelných na finančních trzích, nýbrž o něčem podstatně bytostnějším. Netoliko o přestavbě finančních trhů, jako spíše o přestavbě samotných forem komunikace a zpětné vazby mezi mocnými a poddanými, mezi správci a spravovanými, kteří čas od času rituálně zaškrtávají cosi v hlasovacích lístcích, avšak dávno pozbyli úlohy sociálně odpovědných a vážně braných účastníků společenské smlouvy.

Kdepak je ten Gándhí, který se opovází nejen mocí odvážné myšlenky vyhodit do vzduchu ztrouchnivělý řád, ale také nabídnout něco kvalitativně lepšího? Spíš než Gándhí se za takových podmínek příležitosti zpravidla chopí nový Lenin, nový ajatoláh Chomejní nebo nový Adolf Schickelgruber. Nadchází jejich čas a není vyloučeno, že nebudou čekat na signál inspicienta, aby vyskočili na forbínu. Světové drama přece nemůže skončit tak trapně banálně jen proto, že svižně rozběhlý děj se zamotal a uvízl v jakýchsi nesrozumitelných bankovních derivátech. ■

www.sanquis.cz Komentáře Jefima Fištejna, povídky současných českých spisovatelů, reprodukce děl významných malířů, sochařů či fotografů, unikátní soubor odborných textů předních českých lékařů, rozhovory se špičkovými umělci a lékaři, kulturní kalendář, bohatý archiv... To vše na webových stránkách s novým designem a rozšířeným obsahem. **Vítejte na www.sanquis.cz!**